

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม - ครูตุ๋

โดย นางสาวชนกพร ตุ่มทอง

สำนักนโยบายและวิชาการกระจายเสียงและโทรทัศน์

“การศึกษา” คือรากฐานสำคัญของการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนและการพัฒนาประเทศ กล่าวคือ ประเทศชาติของเราจะเจริญก้าวหน้าได้นั้น การศึกษาถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญตั้งแต่เริ่มต้นในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพ โดยการนำความรู้และสติปัญญามาร่วมกันพัฒนาประเทศให้เดินไปข้างหน้าอย่างถูกต้อง ดังความตอนหนึ่งในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชว่า

“...การพัฒนาให้ประชาชนทั่วไป มีความอยู่ดีกินดี มีความมั่นคงด้วยการให้การศึกษา การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ ให้เป็นทรัพยากรทางปัญญาที่มีค่าของชาติ...”

“...งานด้านการศึกษา เป็นงานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาติ เพราะความเจริญและความเสื่อมของชาตินั้น ขึ้นอยู่กับการศึกษาของพลเมืองเป็นข้อใหญ่...”

พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร 12 ธันวาคม 2512

ว่าด้วยจุดเริ่มต้นของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม... แรกเริ่มเดิมทีนั้น ในปี พ.ศ. 2510 ดาวเทียมได้ถูกนำมาใช้เพื่อการสื่อสารภายในประเทศ ต่อมาในปี พ.ศ. 2522 จึงได้เริ่มมีการถ่ายทอดสดสัญญาณโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงให้ความสนพระราชหฤทัยในเรื่องของดาวเทียมตั้งแต่ครั้งที่กรมไปรษณีย์โทรเลขเริ่มใช้ดาวเทียมอินเทลสตาร์ในปี พ.ศ. 2510 ทรงศึกษาและติดตามความก้าวหน้าอย่างใกล้ชิดในการนำดาวเทียมมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ การแก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินในแหล่งต้นน้ำลำธารบนภูเขาสูง และการตรวจสอบสภาพภูมิอากาศ (โอบาส เสวิกุล, 2559)

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงเห็นถึงประโยชน์ของการสื่อสารผ่านดาวเทียมในการนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการศึกษาของไทย เนื่องด้วยทรงมองเห็นปัญหาในการเข้าถึงการศึกษาของประชาชนชาวไทยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบททุรกันดารและห่างไกลความเจริญ ซึ่งขาดโอกาสในการศึกษาหาความรู้ ประกอบกับพื้นที่ดังกล่าวยังขาดแคลนครูผู้สอน และอุปกรณ์การเรียนที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้และการศึกษาของเด็กและเยาวชน อันจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ความสามารถ มีสติปัญญาในการไตร่ตรองความคิดและการกระทำอย่างมีเหตุผล และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อที่จะมาเป็นกำลังหลักสำคัญในการร่วมมือกันพัฒนาประเทศให้มีความผาสุกสืบไปนับเบื้องหน้า ดังในใจความพระราชดำรัสตอนหนึ่งเกี่ยวกับการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2542 ณ ศาลาดุสิดาลัย ว่า

“...ส่วนที่ได้กล่าวถึงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมนั้น ก็เป็นโครงการที่มานุมนมูลนิธิต่างๆ ทั่วประเทศที่เหมือนกัน เพราะว่าถ้าประชาชนมีความรู้ ก็หมายความว่าเด็กได้เรียนที่จะเรียนวิชาการต่างๆ ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ ทั้งด้านภาษาได้ดี ก็สามารที่จะดำรงชีวิตได้ ได้ดี ได้ดีมาก นอกจากนั้นโรงเรียนที่รายการของการศึกษาทางดาวเทียมนี้ ก็ได้พยายามที่จะให้นักเรียนมีความรู้ทางจริยธรรมด้วย ซึ่งปัจจุบันนี้ก็บ่นกันว่า เยาวชนมักจะไม่ค่อยมีจริยธรรม ไม่ค่อยมีความดี ความดีไม่มี เลยทำให้เกิดความเดือดร้อนทั่วประเทศ เกิดปัญหาต่างๆ เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เกี่ยวข้องกับการรุนแรง ความรุนแรงต่างๆ ฉะนั้นการสอนของโครงการการศึกษาทางดาวเทียมนั้น ก็จะทำให้ราษฎรของประเทศชาติ มีคุณสมบัติ มีคุณภาพดีขึ้น...”

ที่มา: ASTV ผู้จัดการออนไลน์ (2557)

ด้วยพระราชวิสัยทัศน์อันกว้างไกลของพระองค์ท่าน จึงได้มีพระราชดำริให้มีการจัด “โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม หรือครูตู้” ขึ้น โดยพระราชทานทุนทรัพย์ จำนวน 50 ล้านบาท ที่บริษัท ทีไอที จำกัด (มหาชน) ได้ทูลเกล้าฯ ถวาย นำมาจัดตั้งมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเมื่อปี พ.ศ. 2538 โดยมีนายขวัญแก้ว วัชโรทัย รองเลขาธิการพระราชวังฝ่ายกิจกรรมพิเศษ ดำรงตำแหน่งประธานมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ปฏิบัติหน้าที่เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู สร้างความเสมอภาคในการศึกษา ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเรียนรู้ผ่านช่องทีวีได้ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อที่จะสามารถเรียนรู้ได้ทุกช่วงเวลา และไม่มีข้อจำกัดด้านสถานที่อีกต่อไป

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้มีการจัดตั้งสถานีส่งโทรทัศน์และสถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในเขตพระราชฐาน ณ โรงเรียนวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อส่งสัญญาณไปยังโรงเรียนชนบทต่างๆ ที่ทุรกันดารและห่างไกลความเจริญทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนครู และส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

หลักการจัดการเรียนการสอนของโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จะต้อง “สอนง่าย ฟังง่าย เขียนง่าย เข้าใจง่าย” และใช้เทคโนโลยีที่ธรรมดา ไม่ซับซ้อน ประหยัด แต่ได้ผล ที่สำคัญครูทุกคนต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความรักให้ลูกศิษย์เสมือนเป็นลูกของตัวเอง เป็น “ครูตู้” ครูพระราชทาน สัญญาณจากฟ้า (เดลินิวส์, 2559)

โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม นั้น เริ่มออกอากาศเป็นปฐมฤกษ์เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2538 ซึ่งมีการถ่ายทอดสดกิจกรรมการเรียนการสอนภาควิชาต่างๆ ในระดับชั้นเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โดยแพร่ภาพทางโทรทัศน์จำนวน 6 ช่อง เพื่อเฉลิมพระเกียรติเมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ในปีกาญจนาภิเษก พ.ศ. 2539 และเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ซึ่งมีพระมหากรุณาธิคุณอย่างใหญ่หลวงต่อการเสริมสร้างและยกระดับการศึกษา และคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง

การเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม จะเป็นการถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ของครูผู้สอนจากห้องเรียนในโรงเรียนวังไกลกังวล (โรงเรียนต้นทาง) ส่งตรงไปยังห้องเรียนในโรงเรียนต่างๆ ในพื้นที่ชนบทและห่างไกลความเจริญ (โรงเรียนปลายทาง) และจะทำกิจกรรมต่างๆ ไปพร้อมกัน โดยดำเนินการสอนด้วยครูคนเดียวกัน เวลาเดียวกัน คุณภาพเดียวกันในวิชาเดียวกัน ออกอากาศตลอด 24 ชั่วโมงเป็นประจำทุกวัน

การติดต่อสื่อสารระหว่างกันจะเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Interactive Communication) ด้วยระบบ TV Conference ในลักษณะ 2 Way Audio, 1 Way Visual กล่าวคือ โรงเรียนปลายทางจะเห็นภาพและได้ยินเสียงต้นทาง ในขณะที่โรงเรียนต้นทางจะไม่เห็นภาพ แต่ได้ยินเสียงปลายทาง ซึ่งสามารถโต้ตอบกันได้เมื่อมีการสอบถามปัญหาหรือคำถามต่างๆ โดยครูผู้สอนในโรงเรียนปลายทางจะช่วยทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำและสรุปบทเรียนให้แก่นักเรียน

ปัจจุบัน การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้แพร่ภาพถ่ายทอดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานในรูปแบบถ่ายทอดสด 1 ช่อง 1 ชั้น ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 6 รวมเป็น 12 ช่อง 12 ชั้น อีกทั้งมีการออกอากาศช่องการอาชีพ อาทิเช่น ตัดเย็บเสื้อผ้า เสริมสวย ซ่อมเครื่องยนต์ ทำอาหาร เป็นต้น ช่องอุดมศึกษา และช่องรายการนานาชาติ อาทิเช่น รายการสอนภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ จีน ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส และเยอรมัน) รายการสารคดีพระราชทาน “ศึกษาทัศน์” และสารคดีต่างประเทศ เป็นต้น อย่างละ 1 ช่อง รวมทั้งหมดเป็น 15 ช่อง จากสถาบันการศึกษา 3 สถาบัน คือ โรงเรียนวังไกลกังวล วิทยาลัยการอาชีพวังไกลกังวล และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล โดยสามารถรับชมผ่านทาง Ku Band ในระบบ DTH (Direct To Home) ซึ่งนับว่าเป็นการนำเอาเทคโนโลยีที่มีอยู่มาช่วยสร้างโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนที่อยู่ห่างไกลได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดอรรถประโยชน์นานัปการต่อการพัฒนาประเทศอย่างสูงสุด

ในเวลาต่อมา มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ได้เพิ่มช่องทางการรับชมการเรียนการสอนอีก 3 ช่องทาง คือ

1. ระบบ e-Learning ผ่านเว็บไซต์ www.dfl.ac.th โดยสามารถเลือกรับชมแบบการถ่ายทอดสด (Live Broadcast) หรือชมรายการย้อนหลัง (On Demand) ได้ภายใน 1 ปี
2. Application “DLTV on Mobile” ในระบบ Android และ iOS
3. eDLTV ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) โดยนำเนื้อหาการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมและคู่มือครูปลายทาง เช่น วิชาทัศนศิลป์ สไลด์บรรยาย มาแปลงเป็นเนื้อหา e-Learning เรียกว่าระบบ eDLTV ระดับประถมศึกษา ระบบ eDLTV ระดับมัธยมศึกษา และระบบ eDLTV เพื่อพัฒนาอาชีพ โดยสามารถเรียนแบบออฟไลน์ได้ทั้งหมด และมีการพัฒนาอบรมบุคลากรครูด้วยระบบประชุมทางไกลผ่านวีดิทัศน์ (Videoconference) (มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม, 2559ข)

ช่องทางการรับชมการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

ที่มา: มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (2559ก, 2559ข)

ที่มา: Advance Innovation Technology Co., Ltd. (2555)

นอกเหนือจากโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในประเทศไทยแล้ว ยังได้ขยายการจัดโครงการไปยังประเทศต่างๆ อาทิเช่น (CAT datacom Connecting Dreams, 2556)

- ประเทศปาปัวนิวกินี: ได้ส่งผู้แทนเดินทางเข้ามาศึกษาโครงการ จากโรงเรียนวังไกลกังวล และนำไปเป็นต้นแบบของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของประเทศตน
- ประเทศมาเลเซีย: มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวมาเลเซียเชื้อสายสยาม ได้เรียนรู้ภาษาไทย วัฒนธรรม ประเพณีไทย ที่ถูกต้อง และเสริมสร้างพัฒนาวิชาชีพต่อไป
- ประเทศอินเดียและเนปาล: ขยายสู่ดินแดนพุทธภูมิ เพื่อเฉลิมพระเกียรติในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 7 รอบ 84 พรรษา เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2554

เป็นเวลากว่า 20 ปีที่โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ได้ดำเนินรอยตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชตลอดมา ไม่ว่าจะประชาชนจะยากดีมีจน ต่างศาสนา หรืออาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ชนบททุรกันดารและห่างไกลสักแค่ไหน ก็จะได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างไม่มีข้อจำกัด ดังจะเห็นได้จากชาวเขาเผ่าลีซอที่สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ หรือนักเรียนในโรงเรียนปอเนาะที่มีนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประมาณ 100 คน สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ถึง 70 คน จึงเป็นที่ประจักษ์ว่าการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้ประสบผลสำเร็จตามพระราชประสงค์ของพระองค์ท่านเป็นอย่างยิ่ง

โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม หรือครูดู จะไม่อาจเกิดขึ้นได้ หากมิได้รับพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน ซึ่งนับว่าเป็นคุณูปการของประชาชนชาวไทยอย่างหาที่สุดไม่ได้

จากจุดเริ่มต้นของดาวเทียมที่ใช้เพียงเพื่อการสื่อสารภายในประเทศ สำนวญทรัพยากรธรรมชาติ และตรวจสอบสภาพภูมิอากาศของประเทศ ได้ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาของประเทศอีกทางหนึ่ง เพื่อเปลี่ยนจากความขาดแคลนเป็นการเติมเต็มให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

ทั้งหมดนี้เพียงเพราะ ...พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมองประชาชนชาวไทยทุกคนเหมือนลูกหลานที่ต้องดูแลเอาใจใส่ ให้ถึงพร้อมซึ่งการศึกษาที่ดีอย่างครบถ้วน เท่าเทียม และทั่วถึง

...เมื่อมีเนื้อหาที่เรียนแล้ว เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน และเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต จะทำให้ประชาชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปฏิบัติได้จริง เพื่อพัฒนาตนเองและพื้นที่โดยรวม

...และเมื่อประชาชนชาวไทยทุกคนสามารถพัฒนาอาชีพของตนและมีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว จะได้ร่วมกันพัฒนาประเทศชาติและดำรงรักษาไว้ให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

รายการอ้างอิง

- เดลินิวส์. (2559). “พ่อหลวง” ของชาวไทย พระมหากรุณาธิคุณต่อการศึกษา. สืบค้นจาก www.dailynews.co.th/article/530204
- เบญจมาศ ศุภบรรณพงษ์. (2555). การสอนวิทยาศาสตร์ทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนวังไกลกังวล อ.หัวหิน. สืบค้นจาก http://swis.acp.ac.th/html_edu/cgi-bin/acp/main_php/print_news.php?id_news=2591
- มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (2559ก). โครงการระบบ e-Learning ของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม. สืบค้นจาก <http://edltv.dlf.ac.th/primary/>
- มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม. (2559ข). มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม. สืบค้นจาก <http://www.dlf.ac.th/index.php>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2559). นวัตกรรม พิสิกส์ สสวท. ร่วมพัฒนาครูกับมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม. สืบค้นจาก <http://physics.ipst.ac.th/?p=3584>
- สุทิน ลี้ยะชาติ. (2558). เรียนรู้พระราชปณิธานด้านการพัฒนา. สืบค้นจาก <http://www.siamrath.co.th/web/%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%9B%E0%B8%93%E0%B8%B4%E0%B8%98%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%92%E0%B8%99%E0%B8%B2>
- ไอภาส เสวิกุล. (2559). ดาวเทียมเฉลิมพระเกียรติ. สืบค้นจาก www.rspg.org/kbd_80.htm
- Advance Innovation Technology Co., Ltd. (2555). DLTV On Mobile. สืบค้นจาก <https://itunes.apple.com/us/app/dltv-on-mobile/id551621724?mt=8>
- ASTV ผู้จัดการออนไลน์. (2557). ไฟเขียวบ 1.3 พัน ล.เติมเต็มโอกาสเรียนทางไกลผ่านดาวเทียมให้ครบ 100%. สืบค้นจาก www.manager.co.th/qol/viewnews.aspx?NewsID=9570000083466
- CAT datacom Connecting Dreams. (2556). 18 ปี การศึกษาพระราชทาน โดยมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม. สืบค้นจาก www.catdatacom.com/th/site/news/news_detail/78